

Toekomstdenken

... onderwijs voor turbulente tijden

'Hé, dat is mijn geld!'

interactieve workshop over wat de bank écht doet met je geld

LET OP: op dit document zijn [gebruiksvoorwaarden van toepassing](#).

Uw feedback of suggesties zijn [héél welkom via dit mailadres](#).

TIP: Gebruik rechtsboven om een opmerking te geven.

LESVOORBEREIDING

Sleutelcompetentie	Duur	Leerjaar	Doelgroep
DUURZAAMHEID BURGERSCHAP	100 minuten	3e tot 6e jaar	Alle finaliteiten

Thema: Duurzaam Bankieren

Inleiding

Wil je een impactvolle les geven over duurzaam bankieren?
Wil je duurzaam bankieren linken aan de klimaatcrisis, gendergelijkheid, arbeidsomstandigheden...
kortom de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)?
Wil je een les geven die helemaal EDO(Educatie voor Duurzame Ontwikkeling)-proof is?

Doelen:

Studenten weten na deze les:

- Wat de basis van de werking van een bank is
- Waarin het geld van hun bank geïnvesteerd wordt
- Waar ze die informatie kunnen opzoeken

Studenten hebben na deze les:

- Een kritische mening ontwikkeld over wat banken met hun geld doen

Studenten kennen na deze les:

- De duurzaamheidsrangorde van verschillende banken

Studenten weten na deze les:

- Hoe ze actie kunnen ondernemen

Voorkennis en randvoorwaarden

Benodigdheden: [PowerPoint 'Hé, dit is mijn geld' toelichting](#), laptops/PCs met internet, beamer, lokaal dat verduisterd kan worden, stoelen in kring, balletje met geld in, papier, balpennen, post-its of kleine papiertjes om bank op te schrijven, indien geen krijtbord: flapovervellen en stiften

Toekomstdenken

... onderwijs voor turbulente tijden

T i m i n g	M / L / S	Leerinhoud, werkvormen, media, middelen en didactische vragen
2'		Inleiding: Wat doen banken met ons geld? Het thema van deze workshop is de vraag wat banken doen met het geld dat wij er als spaarders op zetten. Vaak hebben mensen het idee dat de bank je geld in een kluis stopt en bewaart, maar dat is niet zo. Ze gebruikt het om te investeren. Waarin zoal, dat laten we in deze les zien.
5'		Oefening: Balletje gooien met fictieve 1000 euro in: 'wat ik zou doen met 1000 euro is... Gooi een balletje rond en laat de ontvanger vertellen hoe hij/zij heet en wat hij/zij zou doen met 1000 euro. Vertel het zelf ook, zo laat je iets van jezelf zien.
'8		Oefening: De grote wind waait... Zet je eigen stoel aan de kant en ga in het midden van de kring staan. Je legt uit dat de oefening die volgt, gaat over het thema geld en 'de grote wind waait...' heet. De opzet is dat de persoon in het midden een uitspraak doet die te maken heeft met geld, en voor zichzelf van toepassing is en voor anderen uit de groep. Bijv 'de grote wind waait ... voor iedereen die al eens vakantiewerk gedaan heeft.' '... voor iedereen die vandaag al geld uitgegeven heeft'. Diegenen die zitten en voor wie de uitspraak van toepassing is, moeten opstaan van hun stoel en een andere vrije plek zoeken. Zo komt er telkens een andere persoon in het midden terecht. Opgelet: je mag niet op de stoel links of rechts van je huidige stoel gaan zitten, noch op dezelfde plek terug gaan zitten. Geef zelf een goed voorbeeld om mee te starten. Als je merkt dat de inspiratie opraakt, rond je de oefening af.
'10		Mingle: Verontwaardiging Je vraagt de leerlingen de stoelen aan de kant te schuiven en rustig rond te wandelen in de ruimte. Vraag hen de hele ruimte te vullen, en niet allemaal dezelfde cirkeltjes te draaien. Tijdens het wandelen vraag je hen na te denken over iets uit hun persoonlijke, dagelijkse leven waarover ze verontwaardigd zijn (verontwaardiging is een moeilijk woord, leg verder uit met 'waar ze kwaad over zijn, waar ze van zeggen 'dit kan echt niet'). Dat kan iets van de dag zelf zijn, of van de dagen ervoor. Vraag ze dan te stoppen met wandelen en hun verontwaardiging te delen met de persoon die het dichtst bij hen staat, in duo's (bij oneven aantal doe je zelf mee). Let op dat beide personen aan het woord komen, eventueel vraag je eerst één persoon te laten praten, dan na een signaal de andere. Na een aantal minuten (kijk naar de groep, als er leerlingen beginnen rondkijken en hangen, bewegen, is de gespreksstof duidelijk op) vraag je hen terug rond te wandelen. Na een minuutje vraag je hen om opnieuw na te denken over thema's waar ze verontwaardigd en kwaad over zijn, maar deze keer dingen die gebeuren in de wereld. Iets dat ze op TV zagen, waar ze van gehoord hebben, ... Vergeet niet te vragen dat ze duo vormen met een andere persoon als ervoor.

Toekomstdenken

... onderwijs voor turbulente tijden

		Nadat ze deze tweede verontwaardiging in duo gedeeld hebben (paar minuutjes tijd geven hiervoor), vraag je hen terug plaats te nemen in de cirkel. Je vraagt naar de thema's van verontwaardiging in de wereld die ze gehoord hebben (zo hoeven ze zelf hun eigen thema's niet in de groep te gooien). Je noteert deze op het bord of een flap. Thema's die vaak vernoemd worden zijn: oorlog, racisme, vluchtelingen, klimaat, armoede. Later kom je nog op deze thema's terug.
'4		Groepjes vormen per bank - Schrijf op een papiertje bij welke bank je bent (of je ouders zijn). Zoek medeleerlingen die bij dezelfde bank zitten als jou en vorm een groepje.
'10		Rondje 'Bij welke bank ben je en waarom? Heb je zelf gekozen?' - Per groepje wordt er uitgewisseld waarom iedereen voor die bepaalde bank heeft gekozen. - Daarna vraag je dit na in de grote groep, en noteer je de banken en de redenen op het bord. De redenen kunnen geturfd worden, want vaak zijn deze gelijklopend over de banken heen. Meest gehoorde reden: 'mijn ouders zijn bij deze bank, service, dichtbij, gadgets, ...'. Hierna vraag je: welke banken ken je nog, waarna je de dia toont van alle banken. - Waarom is er een verschil in grootte op de dia? Hoe komt het dat je deze banken het best kent? De grootste banken (BNP en Deutsche Bank, gevolgd door ING) zijn internationale banken die ook opereren in België. KBC, Belfius, Argenta en vdk zijn Belgisch. Vdk is vooral bekend in Oost-Vlaanderen, maar heeft ook een kantoor in Leuven en een in Antwerpen. In het Antwerpse is Crelan ook bekend. De groten zijn bekend omdat ze veel en mooie kantoren hebben en veel reclame maken.
'10		Mindmap: Welke functie heeft een bank? Waarom stap je naar een bank? Wat doet een bank? Vraag dit aan de leerlingen, en maak op basis van hun antwoorden een mindmap op het bord. Voeg eventueel zelf nog elementen toe, wanneer deze niet uit de groep komen (verrichtingen, sparen, lenen aan privé of bedrijf, pensioen sparen, beleggen, verzekeren, ...). Belangrijk is dat je uitlegt dat het geld dat je aan de bank 'geeft', daar niet in een kluis belandt, maar dat de bank daar actief mee aan de slag gaat, door leningen te geven aan mensen, en te investeren in bedrijven. Belangrijke termen: - Investeren is een lening geven. Een bank kan een lening geven aan een persoon voor een huis, maar ook aan een bedrijf. Een bakker heeft misschien een lening (of: krediet) nodig om op te starten. Grote bedrijven hebben continu geld van banken nodig voor nieuwe projecten. Een bank investeert in een bedrijf als ze verwacht dat het bedrijf de lening kan terugbetalen, mét rente. - Rente (of: interest) is het bedrag dat je betaalt om geld te lenen of dat je krijgt als je spaart.
'13		Ace Bank - We starten het filmpje van Ace bank https://www.youtube.com/watch?v=xUpZbgRa4nw zonder teveel uitleg ervoor, enkel een korte inleiding als 'het volgende filmpje gaat over een bank die Ace bank heet, en tien jaar geleden in centrum Brussel een filiaal opende om te onderzoeken of ze aan voldoende klanten zouden geraken, een marktonderzoek.

Toekomstdenken

... onderwijs voor turbulente tijden

		- Na het filmpje vatten we even samen in groep: waar investeert Ace bank in? Weet je nog hoeveel rente ze beloofde? Er kan ook nog toegevoegd worden dat Ace bank niet echt bestaat, het was een actie opgezet door Netwerk Vlaanderen/Fairfin in 2006.
'10		Spectrumlijn Vraag de leerlingen op te staan en positie in te nemen op een denkbeeldige lijn van 'heel erg akkoord' naar 'helemaal niet akkoord'. Vermeld zeker dat er ook tussenposities zijn en leg deze uit terwijl je zelf telkens positie inneemt op de lijn. - Vragen: Vind jij het goed dat er een bank als Ace bank bestaat? Zou je zelf bij Ace bank klant worden? - Laat telkens een paar personen aan het woord. Let op dat je ook de leerlingen die niet snel het woord nemen, laat praten. Zeg ook dat ze mogen verschuiven als ze door een uitleg van iemand van gedacht veranderen. - Vaak leggen leerlingen hier al de link met hun eigen banken ('weet jij waar jouw bank geld in steekt, deze is tenminste duidelijk'), en met de kledingindustrie/inconsequentie op andere vlakken van consumptie ('jij koopt wel bij Primark, maar deze bank mag van jou niet bestaan?'). Het is niet de bedoeling dat dit een welles/nietes discussie wordt, maar wel dat de leerlingen respectvol leren omgaan met elkaars mening, en kritisch nadenken.
'4		Intro BankWijzer: wat toont BankWijzer? De website BankWijzer (https://www.fairfin.be/bankwijzer) laat zien welke regels (of: beleid) banken voor zichzelf hebben als het gaat om hun investeringen. In welke bedrijven investeren ze wel en in welke niet? Het is belangrijk dat een bank zulke regels heeft, want banken zijn heel groot en er gaat heel veel geld in om. Ze moeten hun werknemers richtlijnen mee geven én ze moeten aan hun klanten zeggen wat ze met hun spaargeld doen. Zeggen hun regels dat het ok is om in wapens te investeren? In welke soort wapens (ok voor revolvers van de politie maar niet ok voor kernwapens)? Vindt een bank het belangrijk dat we de klimaatopwarming tegengaan? Dan zou ze daar ook best regels voor hebben, bijvoorbeeld geen geld meer investeren in steenkool en meer in windenergie. Dat soort dingen vind je per bank terug op BankWijzer. De banken worden gescoord op 8 thema's (een korte uitleg per thema vind je linksboven als je op een thema klikt). De gemiddelden van die scores vind je terug op de homepage. Paars of rood zijn weinig duidelijke regels, geel of groen zijn veel goede regels. Een kanttekening: BankWijzer scoort het beleid van de bank. Daarnaast wordt ook gekeken hoeveel geld een bank effectief in bepaalde bedrijven investeert (zie kopje 'praktijkonderzoek'. Als een bank niet doet wat ze heeft beloofd (dus haar eigen regels niet naleeft), krijgt ze een uitroepteken. Je ziet dat bijvoorbeeld bij ING Bank.
'15		Achter de computer: onderzoek De leerlingen nemen plaats achter een computer en zoeken hun bank op BankWijzer.be. Op een blad noteren ze: - 1 ding dat je opvalt/raakt dat goed is + waarom? - 1 ding dat je opvalt/raakt dat niet goed is + waarom? - Wat heeft je verbaasd? Wat heeft je geraakt? - Belangrijk om rond te lopen en mee te helpen. Er is concentratie nodig.

Toekomstdenken

... onderwijs voor turbulente tijden

'15	Wrapup in grote groep In grote groep bespreken we per groepjes/ bank welke kleuren die bank vooral had. - Wat was er goed? - Wat was er niet goed? Waarom? - Waar zitten de links met hun eigen verontwaardiging (antwoorden die uit de mangle kwam)? - In hoeverre lijkt jouw bank op de Ace bank? - Zou je kiezen voor jouw bank als je dit eerder had geweten? We keren terug naar de PowerPointpresentatie en bekijken een aantal actuele case studies van FairFin (je kan een voorbeeld kiezen dat het meest aansluit bij de thema's die leven in de groep).
'10	Handelingsperspectief: Wat kun je doen? - Als je (later) zelf een bank kunt kiezen, zou jij rekening houden met hetgeen de bank met je geld doet? Iedereen mag van bank veranderen en/of een extra bankrekening bij een andere bank openen. Van bank veranderen hoeft niet moeilijk te zijn. Je kiest dan een nieuwe bank uit, bijvoorbeeld op basis van BankWijzer, en dan ga je naar die nieuwe bank. Met behulp van de Bankoverstapdienst regelen de banken onderling de overzet van je vaste betalingen (telefoon, ziekenkas) en het stopzetten van je oude rekening. Best gemakkelijk dus! Meer info op: https://www.test-aankoop.be/geld/betalen/dossier/om-vlotvan-bank-te-veranderen https://www.bankswitching.be - Je kunt ook een zichtrekening houden bij je oude bank en een duurzame spaarrekening openen. Het geld op een duurzame spaarrekening wordt enkel gebruikt voor projecten die goed zijn voor mens en milieu. - Je kan ook via de site van BankWijzer laten weten aan je bank dat je niet akkoord bent met hun beleid. Op die manier zet je druk op je bank en gebruik je je stem als klant. Banken willen hun klanten tevreden stellen. Hoe meer klanten laten weten dat ze hier niet mee akkoord zijn, hoe meer ze geneigd zullen zijn om hun beleid aan te passen. Het beste zou zijn dat er geen banken meer bestaan die investeren in niet duurzame bedrijven. - Als je nog meer actie wil ondernemen, kan je je aansluiten bij een van de campagnes van FairFin om de bankensector te veranderen (zoals Move Your Money rond fossiele brandstoffen). https://www.youtube.com/watch?v=5Yat0_pEmJ0 - Je kan eventueel vragen aan de klas, welke acties zij nog kunnen bedenken, zodat meer mensen hiervan op de hoogte zijn (deze informatie verspreiden, acties ondernemen, posters maken op school,).
'5	Potje: wat neem je mee uit deze workshop? We sluiten af met een rondje 'wat neem je mee?' In een rondje wordt er niet op elkaar gereageerd, en alle antwoorden zijn goed.

Ontwikkeld door Ines Dewulf en Mees Engelen in samenwerking met FairFin vzw